

Ks. Jerzy Chmiel, Kraków

MATERIAŁY BIBLIJNE DO HOMILII ADWENTOWYCH

Sposób korzystania: <Rok C>

Materiały dzielą się na trzy części:

A. *Uwagi egzegetyczne* odnośnie 3 czytań.

B. *Harmonizacja tematyczna* czytań. Jest to synoptyczne zestawienie tematów 3 czytań na okresy posiadające specjalny charakter a więc okres Adwentu, W. Postu i Wielkanocy, bowiem w tych okresach jest szczególnie silna więź tematyczna.

C. *Propozycje homiletyczne*. Homilia nie jest wykładem egzegetycznym ani dogmatycznym, ale musi zawierać te elementy. Musi być dostosowana do sytuacji, miejsca, środowiska. Są więc podane myśli wpływające z tematyki biblijnej czytań mszalnych do indywidualnego rozpracowania.

Ogólna charakterystyka czytań w Adwencie

W niedziele „czytania Ewangelii posiadają specyficzny charakter: odnoszą się do przyjścia Pańskiego na końcu wieków (I niedziela), do św. Jana Chrzciciela (II i III niedziela) i do wypadków, które bezpośrednio przygotowały przyjście Pana (IV niedziela). Z czytań S.T. zamieszczono proroctwa dotyczące osoby Mesjasza i czasów mesjańskich, zaczerpnięte głównie z księgi Izajasza. Czytania z Apostoła zawierają napomnienia i pochwały, zależnie od różnego charakteru tego okresu” (Uwagi wstępne do czytań mszalnych, n. 11).

I niedziela Adwentu

A. Uwagi egzegetyczne

I. Jr 33, 14—16: *Wywiodek Dawidowi szczerp sprawiedliwy.*

Jest to perykopa dodana do księgi Jeremiasza.

Dobra obietnica — to obietnica potomka z rodu Dawida (zob. Jr 23, 5—6). Obietnica ta nabiera charakteru proroctwa mesjańskiego (zob. Za 3, 8; 6, 12).

Szczerp sprawiedliwy — bo Jeremiasz przeklął niesprawiedliwych królów z rodu Dawida; przyszły król będzie sprawiedliwy.

Juda i Izrael — dwa zwalczające się państwka pogodzą się — perspektywa „ekumeniczna”.

Bóg sprawiedliwość nasza — (aluzja ironiczna do znaczenia imienia panującego króla Sedecjasza: „Jahwe — moja sprawiedliwość”) podstawą wszelkiej sprawiedliwości jest sam Bóg.

II. 1 Tes 3, 12—4, 2: *Aby serca wasze utwierdzone zostały na przyjście Jezusa.*

Rok 51: Paweł modli się za wiernych w Tessalonikach, za gminę, którą założył. Modli się o 3 rzeczy:

— o wiarę — niech wzrasta liczba wierzących,

- o miłość — dla wszystkich,
- o świętość, która płynie z wiary i miłości, a która jest nadzieją na przyjscie Pana (tzw. paruzja).

III. Łk 21, 25—28. 34—36: *Zbliża się odkupienie nasze.*

a) Perykopa Łk znajduje się w kontekście zapowiedzi zburzenia Jerozolimy. Opis jest wzorowany na apokaliptyce judaistycznej, gdzie w obrazowaniu używa się elementów kosmicznych. Opis zniszczenia Jerozolimy związany jest z opisem końca kosmicznego, ale Łk nie akcentuje końca świata. Teologia Łk: zburzona Jerozolima oznacza koniec „starego świata”, którego ona była świętym symbolem.

b) Nadchodzi „nowy świat”: *Syn Człowieczy przychodzący na obłoku z wielką mocą i chwałą.* Jest to wyraźna aluzja do „Syna Człowieczego” u proroka Daniela. Dla chrześcijan oznaczało to niewątpliwie Chrystusa w chwale zmartwychwstania.

c) Wskazówki moralne: Łk zachęca swoich współczesnych do zauważania znaków czasu: upadek Jerozolimy zwiastuje bliskość Królestwa Bożego. Trzeba więc czuwać.

B. Harmonizacja tematyczna:

- oczekiwanie, czyli czujność chrześcijańska, by zauważyć
- potomka Dawida (I),
- przychodzącego Pana (II),
- Syna Człowieczego w chwale, czyli Chrystusa Zmartwychwstałego (III).

C. Propozycje homiletyczne

1. Rozpoznawanie znaków czasu jest obowiązkiem chrześcijańskim (zob. dokumenty Vaticanum II, np. Konst. duszp. o Kle, 4 i 11).

2. Potrzeba postawy teologicznej we współczesnym zsekularyzowanym świecie (zob. art. kard. Willebrandsa, Znak n. 191).

3. Advent: przypomnienie czujności chrześcijańskiej, która opiera się na Chrystusie i prowadzi do Niego.

II niedziela Adwentu

A. Uwagi egzegetyczne

I. Ba 5, 1—9: *Bóg chce pokazać wspaniałość swoją.*

Perykopa wyraża nostalgię społeczności judaistycznej na emigracji, czyli w tzw. diasporze. Jerozolima, miasto święte, jawi się w oczach wygnańców jako znak nadziei powrotu. Powrót doń będzie dziełem Boga, dlatego też towarzyszyć będą temu znaki cudowne, czyli znaki Bożej opieki — częstokroć wbrew ludzkim wyrachowaniom i knowaniom, a zatem cudowne. Będzie to droga powrotu.

II. Flp 1, 3—6. 8—11: *Abyście byli czysti i bez zarzutu na dzień Chrystusa.*

Motywyw dziękczynienia św. Pawła jest zachowanie się społeczności wiernych w Filippi, rokujące wszelkie nadzieje. Ludzka tęsknota Pawła za tymi szlachetnymi ludźmi przeradza się w nadzieję, że będą wzrastali w doskonałości, a więc:

- w miłości, bo miłość jest największa,
- w poznaniu, tzn. w rozumieniu coraz lepszym tajemnicy Bożej w świecie,
- w wycuciu tego, co lepsze, czyli w delikatności sumienia.

Owo wzrastanie w doskonałości — *czysti i bez zarzutu* — powoduje, że życie chrześcijańskie staje się ciągłym „dniem Chrystusa”.

III. Łk 3, 1—16: *Wszelki człowiek oglądać będzie zbawienie Boże.*

Posłannictwo św. Jana Chrzciciela jest umieszczone w dokładnym kontekście historycznym. To są fakty, to jest historia dostępna dla wszystkich. Zbawienie ludzi jest także faktem dostępnym dla wszystkich, czyli uniwersalnym. I stąd św. Łukasz cytuje Izajasza (40, 5): *I wszelkie człowiek oglądać będzie zbawienie Boże.*

Temat „drogi dla Pana”, wzięty z Izajasza, przypomina drogę powrotu narodu wybranego z I czytania. Drodze Pana odpowiada inna droga — droga nawrócenia, czego drogowskazem był chrzest Janowy.

B. Harmonizacja tematyczna

- nadzieja narodu wybranego w diasporze (I),
- nadzieja zbawienia wszystkich: uniwersalizm zbawienia u Łk (III),
- nadzieja doskonałości chrześcijańskiej na przykładzie Filipian (II).

C. Propozycje homiletyczne

1. Chrześcijanin w świecie czuje się zagubiony, podobnie jak członkowie narodu wybranego w diasporze. Podobne uczucie zagubienia się odczuwa cały współczesny świat (zob. Konst. duszp. o Kle, 10).

2. Nadzieją chrześcijan jest nowa Jerozolima — Kościół: „powszechny sakrament zbawienia, ukazujący i zarazem realizujący tajemnicę miłości Boga do człowieka” (tamże, 45).

3. Drogą powrotu jest droga nawrócenia. Nawrócenie każdego z nas to coroczny Adwent. Problem misyjności Kościoła.

III niedziela Adwentu

A. Uwagi egzegetyczne

I. Sof 3, 14—18a: *Pan rozweseli się nad tobą radością.*

Głównym tematem tej porykopy jest zaproszenie do radości skierowane do Jerozolimy. Prorok zapowiada wielką uroczystość połączoną z oznakami ogólnej radości. Motyw tego jest podwójny: nieprzyjaciel (Assyria) oddalił się od granic oraz odnowa przymierza narodu z Bogiem pod rządami mądrego króla Jozjasza. Można więc tę radość nazwać radością przymierza z Bogiem.

II. Flp 4, 4—7: *Pan jest blisko!*

a) Radość, którą zaleca św. Paweł, jest „w Panu”, to znaczy jest wynikiem działania Bożego.

b) Bliskość Pana winna być rozumiana w sensie obecności Boga w życiu chrześcijanina każdego dnia aż do powtórnego przyjścia Pana (paruzji).

c) Owa obecność Pana wpływa na postawę chrześcijan: otwartą, szczerą, serdeczną — *wyrozumiała łagodność*. Otwarcie się na bliźniego płynie zawsze z radosnej łączności z Bogiem: *pokój Boży*.

III. Łk 3, 10—18: *Co mamy czynić?*

Główny akcent dzisiejszej perykopy położony jest na uwypukleniu różnicy między chrztem Janowym wodą a chrztem *Duchem świętym i ogniem* Chrystusa. Hebrajskie słowo *ruah* oznacza i ducha i wiatr. Stąd zrozumiała jest zwrot *ma on wiejadło w rękę...* Sąd Pana przedstawia często Izajasz jako nadejście *burzy i płomieni* (zob. Iz 29, 5—6). Mając te obrazy biblijne przed oczyma zrozumieemy lepiej logikę perykopy:

a) Nadejście sądu Bożego, czyli *burzy i płomieni*, winno być poprzedzone szczerym nawróceniem się, czego znakiem jest chrzest wody.

b) Warunkiem nawrócenia się jest jakieś ograniczenie swojego „ja” i korzyści z tego płynących. Zachęca do tego Jan Chrzciciel trzy kategorie ludzi pytających *co mamy czynić?*, czyli wyrażających gotowość nawrócenia.

c) Wyższość chrztu chrześcijańskiego nad chrztem Janowym. Przymierze N.T., jakim dla każdego chrześcijanina jest chrzest, przewyższa przymierze S.T.

B. Harmonizacja tematyczna

- radość mającego nastąpić przymierza z Bogiem (I),
- radość obcowania na codzien z Panem, aż przyjdzie (II),
- na przyjście Pana trzeba usunąć egoizm (III).

C. Propozycje homiletyczne

1. Wykorzystać aklamację we Mszy św. po przeistoczeniu:
„Głosimy śmierć Twoją, Panie Jezu,
wyznajemy Twoje zmartwychwstanie
i oczekujemy Twego przyjścia w chwale”.

Przyjście w chwale jest przyjściem radosnym!

2. Wszelkie przedsięwzięcia ludzkie zagrożone co dzień przez egoizm trzeba oczyszczać przez krzyż Chrystusowy i Jego zmartwychwstanie (zob. Konst. duszp. o Kle 37).

IV niedziela Adwentu

A. Uwagi egzegetyczne

I. Mi 5 1—4a: *Z ciebie wyjdzie ten, który będzie panował w Izraelu.*

Działalność proroka Micheasza przypada w niewiele lat po Izajaszu (między 720—701). Micheasz jest duchowym spadkobiercą Izajasza. Proroctwo Izajaszowe o Emmanuelu znajduje u Micheasza pełny oddźwięk. O ile jednak Izajasz akcentuje rolę Jerozolimy i splendor królewskiego pochodzenia Mesjasza — z rodu Dawida, o tyle Micheasz zwraca uwagę na to, że to właśnie ród Jessego z Betlejem, pochodzenia ubogiego, który dał początek dynastii dawidowej, leży u podstaw genealogii Mesjasza. Izajasz marzył o władzy uniwersalnej Mesjasza, Micheasz zadawała się władzą Mesjasza nad Izraelem tylko. Proroctwo Micheasza można by nazwać teologią Mesjasza ubogiego.

II. Hbr 10, 5—10: *Oto idę, abym spełniał wolę Twoją.*

a) Perykopę tę można zrozumieć dopiero wtedy, gdy ma się na uwadze teologię ofiary ubogiego, wypracowaną w S.T. (zob. Dn 3, 38—40). Doświadczenia niewoli, przejścia dziejowe odbiły się na mentalności narodu wybranego, który począł widzieć wartość ofiar, gdy *nie ma ani księcia, ani proroka, ani wodza, ani całopalenia* (Dn 3, 38), ofiar *skruszonego serca i upokorzonego ducha* które mają nie mniejszą wartość niż *całopalenia baranów i cielców* (tamże, w. 39). Tę naukę odzwierciedla dobrze psalm 39(40). Wkładając urywek tego właśnie psalmu w usta Chrystusa autor listu do Hbr przenosi starotestamentalną teologię ofiary ubogiego na ofiarę krzyżową Chrystusa, która polega na wypełnieniu woli Ojca.

b) Na czym polega wola Ojca wobec Chrystusa? Nie na tym, by Chrystus umarł — to byłoby zbyt okrutne jak dla Boga Miłości, lecz na tym, by Chrystus przyjął naturę ludzką, ażeby ją podnieść. A do natury ludzkiej należy śmierć. Całe życie Chrystusa było własnowolną ofiarą, która swoje apogeum osiągnęła na wzgórzu Golgoty. Przez to jesteśmy złączeni z Chrystusem i uświęceni raz na zawsze.

III. Łk 1, 39—45: *A skądże mi to, że matka mojego Pana przychodzi do mnie?*

a) Obecność Mesjasza jest obecnością wśród swojego ludu. Wędrówka Maryi do Judei jest częścią tego planu mesjańskiego.

b) Pozdrowienie, którym Elżbieta wita Maryję (w. 42), było użyte już w S.T. w odniesieniu do zwycięskich niewiast, jak Jael (Sdz 5, 24) czy Judyt (Jdt 13, 18).

c) Typologia arki przymierza. Cpowiadanie nawiedzenia zawiera reminiscencje typologiczne do faktu przeniesienia arki Jahwe do Jerozolimy (zob. 2 Sm 6, 2—11). Rysy podobieństwa są aż nadto widoczne:

- droga do Judei,
- tańce sakralne — ruch dzieciątka w łonie matki,
- dom Zachariasza — dom Obed-Edoma,
- okrzyk Elżbiety podobny do okrzyku Dawida (zob. 2 Sm 6, 9),
- trzymiesięczny pobyt.

d) Porównanie Maryi do arki i zwycięskich kobiet S.T. ma na celu podkreślenie roli, jaką Maryja — nowa Arka Przymierza, zajmuje w historii zbawienia, w przygotowaniu przyjścia Mesjasza do swego ludu.

B. Harmonizacja tematyczna

- Mesjasz ubogi (I),
- przychodzi do swego ludu poprzez Maryję — Arkę Przymierza (III),
- który to lud zyskuje przez swoją ofiarę własnowolną (II).

C. Propozycje homiletyczne

1. Bóg przygotowywał ludzkość na przyjście Mesjasza poprzez rozwój idei mesjańskiej (zob. art. o mesjanizmie w Ruchu Bibl. i Lit. 4—5 (1970) — pedagogia historii zbawienia: Bóg uczy nas ciągle poprzez fakty naszej historii.

2. Należy odróżnić ubóstwo, biedę, nędzę, którym trzeba przeciwdziałać (zob. Dekret o ekum., 12), od ducha ubóstwa, który jest chwałą i świadectwem Kościoła Chrystusowego (Konst. duszp. o Kle, 72).

3. Rola Maryi w historii zbawienia.